La veu dels carrers

DE SOLIVELLA

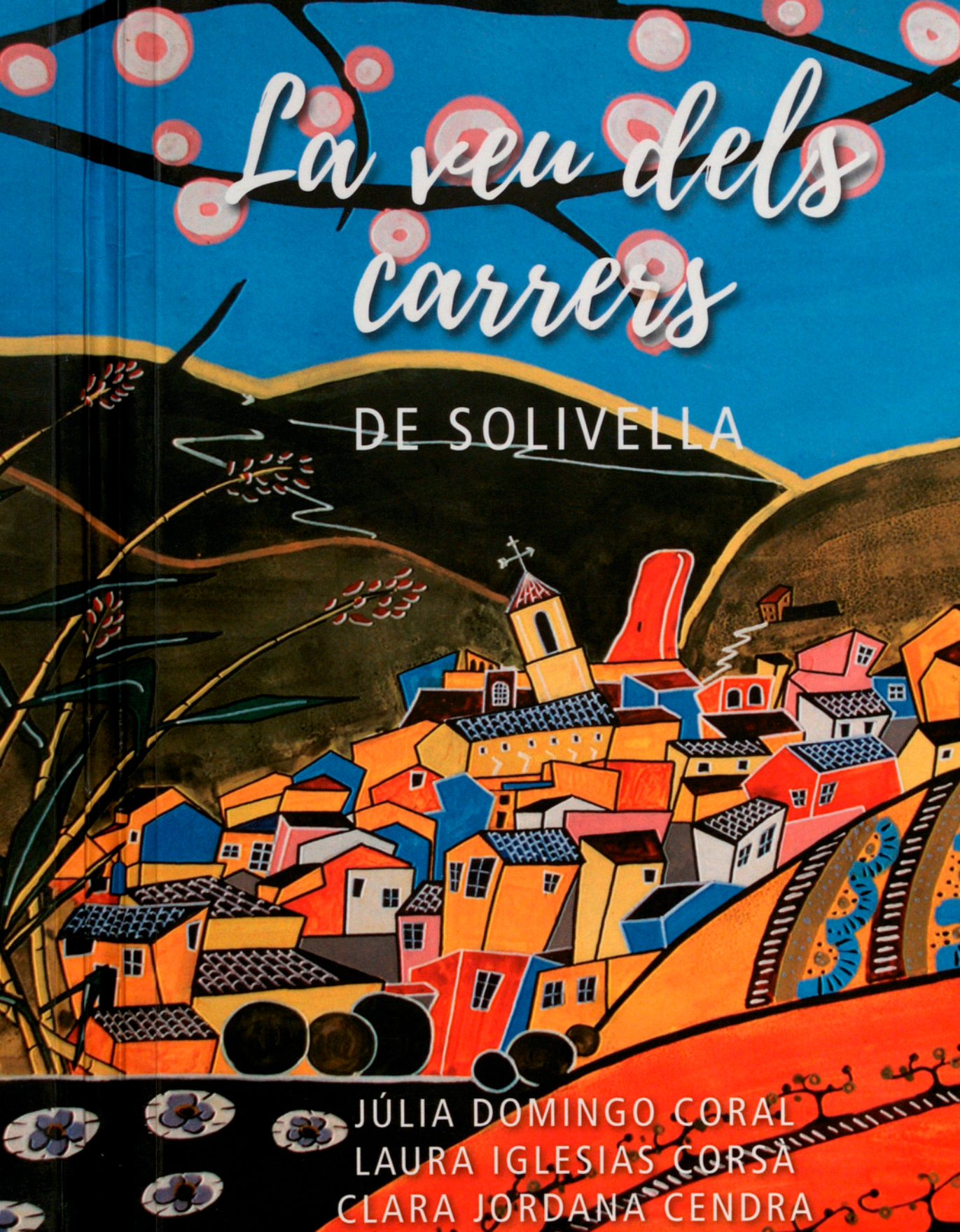

JÚLIA DOMINGO CORAL
LAURA IGLESIAS CORSA
CLARA JORDANA CENDRA

La veu dels carrers
DE SOLIVELLA

Júlia Domingo Coral

Laura Iglesias Corsà

Clara Jordana Cendra

Solivella 2018

Agraïments,
A totes aquelles persones que estan al nostre costat dia a dia,
per la seva simpatia i suport.

Ajuntament
de Solivella

Primera edició: Setembre 2018

© de l'edició: Ajuntament de Solivella

Publicat per: Ajuntament de Solivella (Conca de Barberà)
Plaça Major,1
43412 Solivella

Dibuix original portada i contraportada: Jordi March March

Propietat dibuix original portada i contraportada: Josep March March

Tractament fotogràfic: Jordi Travé Travé

Disseny portada i contraportada: Laura Iglesias Corsà

Revisió text: Roser Capdevila Solé

Compaginació i impressió: Publicitat Tafaner, S.L. / 43420 Santa Coloma de Queralt
Tel. 977 88 10 50 / eltafaner@eltafaner.com

Dipòsit legal: DL T 1194-2018

Amb el suport de: Diputació Tarragona

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment (incloent-hi la fotografia i la informàtica), feta sense l'autorització escrita del titular del copyrigth, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer, és prohibida sota les sancions establertes per les lleis.

Pròleg

Tot poble té unes històries, unes llegendes, un imaginari popular de la gent que, de nens o més grans, ens han deixat bocabadats i que la seva màgia i descoberta de ben segur planaran per damunt de tots. Els de més edat deuen recordar quan els padrins, vora el foc de casa o en el pedrís del carrer, explicaven el que sabien de la seva experiència i del que havien escoltat dels avantpassats. De tot allò, comentat en tabernes, cafès, barberies, perruqueries, quan s'anava a la font a buscar aigua, en fer cua per abeurar la mula, en els cosidors, en el safareig... Tants i tants llocs de trobada. Tots aquest indrets han estat font d'història popular, en part real, en part fictícia, no escrita i transmesa oralment de generació en generació.

Avui tenim el goig de conèixer allò que ens dirà *La veu dels carrers de Solivella*. Hi trobarem fets, noms i llocs, tots ells donats al llarg dels anys. No hi ha indret que no formi part de l'imaginari popular i, tots els carrers, places, racons i llocs prohibits tenen la seva pròpia identitat forjada en el transcurs dels anys i de les persones que hi han habitat.

Per tot plegat, hem de felicitar-nos per aquesta aportació de la Júlia Domingo, Laura Iglesias i Clara Jordana, que ens donen a conèixer aquella veu que havia transitat en un temps llunyà i que transita, a dia d'avui, dins l'entramat dels carrers de Solivella.

Amb el desig que aquesta publicació, aquest conte, sigui el punt de partida de nous relats enigmàtics i engrescadors, dir-vos que Solivella és un poble creador de cultura, i així a d'ésser, en el seu estil i caràcter que, al cap i a la fi, és el llegat que anirà enriquint les noves generacions.

Enric Capdevila i Torres
Alcalde

Solivella, 9 de setembre 2018

SOLIVELLA, VILA BELLA

Introducció

L'agutzil pregoner, tot tibat amb els pantalons de pana, faixa, camisa blanca i gorra de plat, sortia diàriament diverses vegades de la casa de la vila a pregonar les notícies. Els veïns sempre pendents del que havia de dir, tot esperant els dos o tres tocs de trompeta per conèixer les històries que explicava.

L'agutzil *Sastri* Flavià era molt eixerit i recorria tots els carrers més ràpid que una llebre. Mentre feia el tomb xerrava amb la gent, portava notícies arreu i era coneixedor de molts comentaris i historietes que li explicaven cada dia pels carrers quan pregonava i també li agradava fer petar la xerrada una estona prenent la fresca davant les seves cases o a la casa del veí. Era llavors quan la gent li explicava coses que els havia passat, o als seus pares, o simplement històries que havien sentit explicar per casa. En aquest petit llibre podeu trobar un recull d'històries que ha recollit l'agutzil durant anys. Mentre ell ens les explicava ens deia: *De follies i de rondallis jo us en contaré un grapat, lis unis seran mentidis i lis altris seran veritats*. Per tant, a continuació us deixem amb les històries més rellevants que el senyor *Sastri* ens ha explicat.

Il·lustracions i fotografies

Jordi March March.
Fons pictòric d'Agrícola de la Conca i Secció de Crèdit, pintura de 28 de gener 1977, pàg. 36. Fons particular de Josep March March, festa homenatge als infants, mural, maig 2018, portada i contraportada.

Pilarín Bayés i de Luna.
Arxiu municipal de Solivella. Fons d'imatges i gravats. Pregó de festa major 2014, pàg. 6,10,14,28,40,44,48,50 i 60.
Arxiu de l'escola Sagrat Cor de Solivella, any 1994, pàg. 64

Montserrat Ginesta Clavell.
Festes Populars de Catalunya, fogeres al carrer, setembre 1978, pàg. 32

Jordi Travé Travé Fotografia.
Fons propi. www.solivella.net, portada i contraportada i pàg. 24

Esteve Armengol Esteva.
Talles originals en fusta any 1998, pag. 20

Anònim. El Ball de bastons de Montblanc. Els orígens llegendaris
Bandolerisme, 15 d'abril 2006
Montblanc.bastoners.info – 30 d'agost 2018 – 12:11 h, pàg. 54

Gener

La màgia de la natura

Vet aquí que a molts *poblis* i poblets de la Catalunya humida diuen que existeixen *unis Donis d'Aigüis* que viuen amagades entre les molses del riu, que ho miren tot i ho veuen tot. Solivella no és un poble massa humit, però també té de tot. Té una rasa que abans hi havia passat molta aigua, tot i que ara en passa menys, però hi segueix havent un lloc on n'hi ha molta: la cisterna del Castell de Solivella. I si hi hagués una *Dona d'Aigüis* que visqués a cavall entre la rasa i el Castell de Solivella? Està amagada dins la cisterna, una estructura preciosa de sostre amb volta de canó que poca gent l'ha vist, però és allà, vigilant el poble. No se li perd res, tot ho veu.

Tot ve d'un dia fred d'hivern a la vigília de reis. Les temperatures eren molt baixes i començava a glaçar. Primer de tot, van ser les petites gotes que hi havien damunt les plantes, la gebrada; després, van continuar glaçant els cabals de les rieres, la rasa que provenia de la Font Major i de les fonts d'aigua de la partida de *lis Comis*. Finalment, va quedar tot glaçat i la *Dona d'Aigüis* es quedà atrapada en un conducte tocant al Calvari.

I us preguntareu: què passava si la *Dona d'Aigüis* es quedava glaçada i atrapada i no podia assabentar-se'n de tot el que estava passant? Doncs mireu, la *Dona d'Aigüis* era una confident dels Reis Mags, ja que els transmetia el que succeïa als carrers i a les places del poble. Ella ho sabia tot gràcies a l'aigua cristallina que corria per tota la zona subterrània del poble, tots els carrers, les fonts.

Mare meva! Quin terrabastall es presentava. Sense la bona nova de la *Dona d'Aigüis* als Reis Mags, que en serà de la canalla? La gent es preguntava. Per sort, i això només és possible gràcies a la màgia, la *Dona d'Aigüis* tenia uns altres confidents que també ho eren dels Reis Mags, els cabirols, que habitaven a la serra del Tallat. Ella els coneixia de les visites que li feien a la Font Major.

Els cabirols es van adonar del perjudici que la gran glaçada havia provocat i van córrer a posar-hi una solució. No podien desfer tot el glaç per poder desglaçar la *Dona d'Aigüis*, però sí que podien utilitzar l'element de la natura que a ells els protegia: la terra, el subsòl. D'aquesta manera, les arrels dels arbres i les plantes van passar a través del gel fins a arribar als pensaments de la *Dona d'Aigüis* i així van poder transmetre les notícies als Reis Mags. Aquell any, tots els nens que s'havien portat bé van tenir la seva recompensa i els regals que havien demanat. Els més entremaliats i dolents, no ho sabem, però potser val més no comprovar-ho, no?

Febrer

La dona del pati d'armes

Els avis de Solivella expliquen que, de petits, anaven a les runes del Castell i que, des del pati d'armes, es veia des d'una finestra un quadre amb la imatge d'una senyora que sempre els havia espantat, avui en dia coneguda com la Maranyota.

Ens diuen que, en aquell lloc, havia viscut una serventa del senyor del Castell que tenia una fesomia una mica especial: els ulls quadrats, la boca rodona, les orelles semblaven claus i el nas una barreja de tot plegat. Aquella serventa vigilava la canalla del senyor del Castell, però també la del poble. De tant en tant, en desapareixia alguna, de canalla. El fet de més ressò fou el nen de 9 anys, l'hereu de can Bitlles. Pobre noi, mai més se'n va saber res d'ell, només un grapat de fils del jersei foren trobats prop de la claveguera del Castell. Els veïns digueren que fou la serventa del senyor, però el cert és que aquesta dona li tenia molta estima, i abans de morir, el seu senyor la féu pintar en un quadre. Ja morta, continuaren desapareixent canalla i es comentà que era el fantasma de la serventa el que persistia amb les malifetes.

Un dia, de bon matí, la Rosa i la seva mare van anar a buscar aigua a la font de la plaça amb dues gerres cada una. Un cop allí, la Rosa tenia la mirada perduda i pensativa. La seva mare, que era molt viva i coneixia de ben lluny a la Rosa, se'n va adonar i li va preguntar que què la tenia tan amoïnada. Ella no sabia com explicar-li, però li havia de dir; algun adult havia de saber que estava tornant a passar. La nit anterior, els amics de la Rosa i ella mateixa van voler anar a veure si era certa la història o mite de la coneguda Maranyota i van fer una excursió al Castell. De camí cap allà, en Ramon va dir amb un to burlesc que ell aquestes històries no se les creia, que només era una broma dels avis i els pares perquè els nens no anessin sols a aquelles hores de la nit a la part alta del poble. Un cop allí, després d'una bona xerrada sobre el tema, i de diferents històries explicades pels altres nens del grup, els va agafar una mica de por i van decidir distreure's jugant a fet i amagar.

– No vull jugar a aquest joc. *Sempri* em deixeu sol i *m'agafi* por, i ara a la nit més! –exclamava el Pol.

– Sempre dius el mateix, Pol! Em començaré a pensar que ets una mica cagat! –li contestà en Ramon.

– Deixa'l estar Ramon, en *comptis* de dir-li això, l'*hauriis* d'acompanyar, que és del teu equip –contestà la Rosa.

Després de tres rondes jugant, van decidir fer l'última i marxar cap a casa que ja s'estava fent tard.

– Heu vist en Ramon? Aquesta última ronda no s'ha amagat amb mi –deia preocupat el Pol.

– Tranquil Pol, segurament haurà marxat cap a casa, no et preocupis –li contestà la Rosa.

De camí a casa, els nens van sentir algú que demanava ajuda. Era una veu que venia de molt lluny. La Rosa va poder arribar a reconèixer-la, era la veu d'en Ramon. Espantats i morts de por, van decidir anar-lo a ajudar. Estava pres dintre d'una gàbia, als baixos del Castell, allà on es deia que encara hi havia atrapat el fantasma de la serventa del senyor, l'actual Maranyota. En Ramon no s'atrevia a aixecar la mirada del terra, ja que havia vist alguna cosa que l'havia traumatitzat.

Els nens no sabien què fer, hi havia un cadenat a la gàbia i no paraven de sentir sorolls cada vegada més a prop. De cop, veieren l'ombra d'una dona molt vella amb un cabell sec i gruixut de color gris, recollit amb un monyo i, un cos que semblava més un esquelet que una dona gran. Van engegar a córrer i no van dir res més fins que no va arribar cadascú a casa seva.

En Ramon no havia aparegut i gairebé no va donar temps a que la Rosa li expliqués el que havia passat a la seva mare, que tot el poble ja n'anava ple. Tothom estava molt preocupat per en Ramon i van fer grups de gent per anar-lo a buscar. Després d'hores buscant-lo, ja que la Maranyota

se l'havia emportat ben lluny, el van trobar. Intentarem dialogar amb la Maranyota, i tot i que al principi estava molt a la defensiva, al final van poder veure què passava realment. La Maranyota no agafava els nens perquè sí. Si ens hi fixem, només atrapava els nens una mica *tramendus* degut al fet que, quan ella era més joveneta, un noi mal educat i entremaliat li va prendre el seu fill acabat de néixer. Ella mai ho va poder arribar a entendre i, a partir d'aquell dia, s'encarregava d'empresonar els nens més aviat dolents perquè no fessin mal als altres nens del poble. I és que al final, no sabrem mai si aquesta història és certa o no, el que sí que, de ben cert sabem, és que la Maranyota no era dolenta i que totes les coses tenen un perquè.

Març

Mà de Barcus

La plaça Major ha estat de sempre un lloc de trobada com a la vegada de celebració de tots els esdeveniments importants del poble. S'hi troben els edificis de la Casa de la Vila i de l'església amb el seu campanar. Un dia, la veïna de cal Salat, la Roseta, ens la trobarem a peu de casa seva amb les portes obertes de bat a bat, feia ganxet, i al seu costat li feia companyia el gos gros i el gat Paulí. Ens hi apropàrem i la Roseta ens invità a seure en un banc que tenia a la mateixa entrada de casa seva. La dona ens explicà un grapat d'historietes, però una d'elles ens va sorprendre força. La Roseta va començar amb una endevinalla: *Quatre senyores surten al balcó, de nit i de dia i no tenen mai por. Qui són?* Nosaltres vàrem començar a dir noms i no hi havia forma d'endevinar qui eren les senyores. Al cap d'una estona, i ja sense solució, la Roseta del Salat, ens diu:

– Si mireu al campanar, trobareu *quatri senyoris* que *sempri* hi són, *lis campanis*!

Aquestes senyores, *lis campanis*; la Grossa, la que mirava a la plaça Major; la Mitjana, el carrer del Tallat; l'Espatllada, a la plaça del cementiri vell; i la Petita, amb vistes al Castell. A més, podríem afegir una cinquena campana, més ben dit, una campaneta molt petita, la dels quarts, la qual es trobava damunt la teulada del campanar. Totes elles parlaven a la gent a tota hora i quan fes falta. Cadascuna amb un to de veu i una forma d'expressar-se segons convenia. Arribats en aquest punt, la Roseta de cal Salat va afegir que totes *lis campanis* tenien una protecció especial, una sentinella.

– Caram, una guardiana? –vaig preguntar-li.

– Sí, efectivament. *Ellis* són dalt d'una torre. Ens diuen tot quan sigui necessari, però no tothom hi pot pujar i per aquest motiu tenim qui vetlla la torre. –va respondre'm la Roseta.

La senyora ens va continuar explicant la història amb molt d'entusiasme. Ja fa molts anys que un dia *lis campanis* varen deixar de parlar, quedaren mudes; ningú sabia el motiu. L'alcalde, l'agutzil, el sereno i el capellà varen pujar al campanar i sí, varen comprovar que *lis campanis* no podien parlar. Havien robat la seva llengua, el batall. Verge Santa! –deia la gent del poble esfereïda.

> – Sabeu *xiquetis* que a la part de sota de *lis campanis* hi ha una petita habitació on es situa el *rellotgi*? Doncs, per accedir a *lis campanis*, calia passar per un petit pas molt estret i estratègic on una sentinella donava vigilància i protecció a *lis valentis i aixeridis campanis*. La sentinella era la Mà de *Barcus*!!.

La Mà de Barcus feia vigilància totes les hores del dia, no dormia mai, sempre desperta i atenta per si algú pujava al campanar i no era de la família o no tenia permís per pujar fins allí. Un dia, uns nois, els fills del Peret de la Carmeta, del *Peri Gros* i de la Maria de *lis Onsis*, es varen enfilar per les més de cent escales del campanar perquè volien parlar de cara a cara amb *lis campanis*. Ells, tots eixerits i eixerides, pujaven tot cantant per les escales, fins que la Mà de *Barcus* va agafar el fill del *Peri Gros* i, als altres dos, els va donar un clatellot, fugint escales avall de cinc en cinc, però, el fill del *Peri* es va quedar ben atrapat allí dins. En aquell moment, des de la plaça se sentien crits esfereïdors, mentre que els altres dos companys sortien per la porta de l'església tot esgarrifats del que havia succeït. El veïnat es concentrà a la plaça i, evidentment, els de cal *Peri Gros*, estaven més que preocupats. Pujaren a la torre els dos joves de cal *Pajaritus* i de cal Lluc de Figuera amb l'agutzil per intercedir amb la Mà de *Barcus*. Finalment, passades unes hores, baixaren tots i, quan arribaren a peu de plaça, el fill de cal *Peri Gros* s'abraçà amb els seus pares. Es diu, doncs, que l'agutzil va fer un acord amb la Mà de *Barcus*, prometent-li que vigilaria que ningú pugés a la torre sense permís, tot i que, alguna altra vegada, alguns nens i *nenis* han pujat perquè volien conèixer a la Mà de *Barcus*.

Abril

Barreja de serè i marinada

Quan la marinada empenyia la Montserrat, ella sortia de casa tocant a la barrancada del Molí, tota xamosa, presumida i riallera. Els seus cabells al vol reflectien una cabellera que no deixava a ningú indiferent. Es passejava pels carrers i places i els veïns l'obsequiaven amb pètals de flors. Però, de cop i volta, apareixia el seu serè, des del Coll de Belltall, el seu amic Jordi, i aquella barreja de serè i marinada deixava a tothom distret.

Sempre es trobaven a la mateixa cantonada i a la mateixa hora. Des d'allí, recorrien junts els carrers de Solivella i es passaven hores i hores parlant. Un dia, a principis d'abril, decidiren anar als carrers del barri de Gardeny, on el passeig ja escampava l'aroma de romaní. Allí, els dos parlaren de com obsequiar a la seva Solivella, la bella, la més bonica del món. Va ser aleshores quan es conjugaren per fer florir un roser, el més perfumat de tots. A partir d'aquell dia, la Montserrat anava a regar cada dia el roser fins arribar el dia de sant Jordi, ja que ella li volia regalar vint-i-tres roses d'allà. Ella, en sortir de casa, contenta i alegre per anar a recollir les roses pel seu Jordi, anava cantant pel carrer fins que es va trobar la Maria:

– Aiai filleta! On vas tan contenta? No has vist la desgràcia?

– Bon dia tingui, Maria! La vida és alegria! Vaig corrents a recollir *lis rosis* pel Jordi.

Ella agafà i sortí corrents cap al passeig. Allí s'hi trobà la desgràcia. La Maria tenia raó, la Montserrat encara no l'havia vist, no hi havia cap rosa al roser, algú les havia tallat. La Montserrat només es preguntava qui podria haver pres totes les roses del roser. Ella, trista, va marxar altra vegada cap a casa tot pensant què li podria regalar al Jordi el dia del seu sant, quan de sobte, allí on *"Al campanar hi toca el sol, a l'abadia la Lluna i al cantonet del Salat hi ha el pomet de l'hermosura"* s'hi topà amb el Jordi, el qual portava un ram amb vint-i-tres roses. Va ser a partir d'aleshores que es varen prometre amor etern. El cantó de cal Salat quedà per sempre perfumat i en aquest lloc es comprometeren moltes parelles al llarg dels anys.

Maig

SOLIVELLA, VILA BELLA

Pilarin
2014

La gresca dels nanus

El quinze de maig és un dia especial pel poble de Solivella, és sant Isidre o *sant Isidru*. Pels voltants d'aquestes dates, Solivella prepara una festa pel patró dels pagesos. Les nenes i els nens es vesteixen de pubilles i hereus tot lluint pels carrers del poble el vestit que els han fet *lis padrinis*. Els gegants i nanus surten a ballar a toc de gralla i tambor juntament amb tots els i les solivellenques.

Cada any surten un grup de set amics i amigues a ballar a la plaça per celebrar la festa, són molt eixerits i, francament, són un grupet que estan molt ben avinguts. El Sol és un noi molt simpàtic i rialler, sempre va vestit de groc i quan passa pels carrers tothom es gira per veure l'alegria que transmet. Sempre és ell el primer de sortir de casa per passar a buscar la resta d'amics. Al primer que va a buscar és a l'Orelletis, un xic molt de la broma i que sovint fa moltes pallassades perquè la gent del poble rigui. Així que, quan els dos amics més trempats surten disposats a buscar la Bleda i la Badoc, que són germanes, es topen amb el Dimoni, que surt corrents de dins del forn de pa amb una barra de quilo entre les mans. El Sol i l'Orelletis el criden perquè vagi amb ells, però el Dimoni no els fa cas i continua corrent. De sobte, surt l'Antonieta tot cridant:

– *Lladri*, *embuster*! Torna'm la barra de pa.

El Sol i l'Orelletis al·lucinen, però, com el seu nom porta, és un dimoniet. Ells continuen el seu trajecte a casa de les germanes i un cop hi arriben, truquen al timbre impacients per arribar a la plaça, però la seva mare els diu que la Badoc s'ha adormit i que encara no està llesta, que la Bleda està plorant perquè s'ha tacat el vestit que tant li agrada i que avui volia lluir. Així que continuen fins la casa del Pep Puro. El Pep és un nen de pèl morè que sempre porta un puro a la boca i ho justifica tot dient que de gran vol fumar com el seu pare. Els seus pares no volen que ho faci, però el Pep no se'ls escolta i es fa un fart de robar-li puros al seu pare.

Tots tres amics van cap a la plaça, allí han quedat amb la resta; amb la Vella, una nena molt llesta i molt bella. Mentre s'esperen als altres comencen a saltar i ballar molt alegrement. Els nens i nenes del poble van arribant vestits d'hereus i pubilles juntament amb els seus pares i mares, padrins i padrines, però el Dimoni, la Bleda i la Badoc encara no són a la plaça i només falten cinc minuts perquè comenci la festa. Tot, esperant-los, la festa ja comença i la pubilla i l'hereu d'aquest any ja començen a fer el jurament. De sobte, apareix el Dimoni corrents encara amb la barra de pa sota el braç; la Bleda amb les llàgrimes sota els ulls amb el vestit tot tacat; i la Badoc amb els ulls mig tancats perquè estava adormida encara. Ara ja estan tots i totes junts a la plaça Major a punt de ballar el seu ball a toc de gralla i a començar a fer la cercavila pels carrers. Al final estan tots contents i feliços per ballar en aquesta gran festa.

Jury

I la Malenasa?

Ja d'antic i fins fa uns 50 anys, en apropar-se la festa de Sant Joan les golfes de les cases eren regirades a la cerca de trastos vells i sense cap utilitat per destinar-los a la foguera de la nit de Sant Joan. Tots els carrers tenien la seva foguera, fins i tot, de vegades més d'una. Els solivellencs i solivellenques, a peu de carrer i ja entrada la foscor de la nit, il·luminaven l'exterior de les seves cases i els seus rostres amb l'esplendor del foc. Era el moment de fer fugir les pors.

Jo, que vivia al carrer Hospital, vaig portar-hi al mig un grapat de fustes sense cap ús i férem una pila per encendre el foc. L'encarregat d'encendre el foc fou en *Pau Cametis*, i nosaltres érem allí per saltar sobre el foc. A l'altre costat de la foguera s'hi féu present la Llengua Llarga, que no parava de dir: salteu! salteu! si sou prou valents. Nosaltres, tot i les grans flames del foc, agafarem aire i empenta, i ens disposarem a saltar la gran foguera d'en *Pau Cametis*.

La Ingrata i el Narbaix foren els primers a saltar les grandioses flames. Faltava la Malenasa. Tenia por, no gosava. Finalment, la Malenasa, va anar a saltar el foc tota decidida. Però, oh, sorpresa i a la vegada esglai. En saltar el foc, va desaparèixer entre les flames.

– On és la Malenasa? Malenasa!! On ets? –es preguntava la gent.

Dins la foguera no hi era, però tampoc l'havia traspassada. Es féu un silenci i un crit d'alarma: la Malenasa havia desaparegut i ningú sabia on era. En aquell moment va aparèixer un tal *Llantarnetis*, el qual habitava una de les primeres cases del carrer del Mig, i els explicà que un oncle seu sabia per mitjà d'un tal *Buscagullis* que en un temps passat, al carrer Hospital, s'hi localitzava un edifici hospitalari, on hi varen atendre un guerrer de l'exèrcit de Foc del Desert i que tenia certs poders sobrenaturals. Sigui com sigui, el guerrer va desaparèixer i va quedar el seu armament i equipatge. Els responsables l'amagaren en el soterrani del mateix hospital a força

profunditat del nivell del carrer, ja que tenien por que, tot allò que havia quedat i atenent els poders que tenia el guerrer, els pogués perjudicar. Per aquest motiu, la desaparició de la Malenasa, justament davant el lloc on hi havia l'hospital, es podria relacionar amb aquell fet ja força llunyà.

El veïnat, un pèl esgarrifat, vàrem anar a trucar a casa del propietari on abans hi havia l'hospital per tal de mirar de trobar el soterrani. Començarem a baixar escales i més escales, i enmig d'uns arcs de pedra i grandioses lloses amb inscripcions que no sabien què volien transmetre, la foscor s'imposava entre la llum tènue de les torxes. Finalment, arribarem a una gran sala i, al fons una estança tenia una petita llumeta. Totes i tots ens hi acostarem amb precaució i, per sorpresa, hi trobarem una Malenasa pàl·lida, sense poder parlar, no sabia què havia passat. La sorpresa encara fou més gran quan vàrem veure que la Melenasa duia penjat un medalló ovalat de llautó en relleu. Era el d'un guerrer de l'exèrcit de Foc del Desert. Aleshores varem descobrir que el seu esperit encara era allí, que el guerrer no volia continuar sol en aquell soterrani i que la Malenasa havia estat l'escollida per salvaguardar els poders d'aquell misteriós guerrer.

Tots plegats sortirem del soterrani i, ja enmig del carrer Hospital, varem continuar saltant el foc. Això sí, la Malenasa saltà moltes i moltes vegades, però amb el medalló del soterrani de l'hospital, tot i no saber com hi va arribar ni qui l'hi va posar.

La llegenda del guerrer i el seu exèrcit de Foc del Desert, avui en dia, encara porta a molts curiosos a interessar-se per aquell soterrani.

Juliol

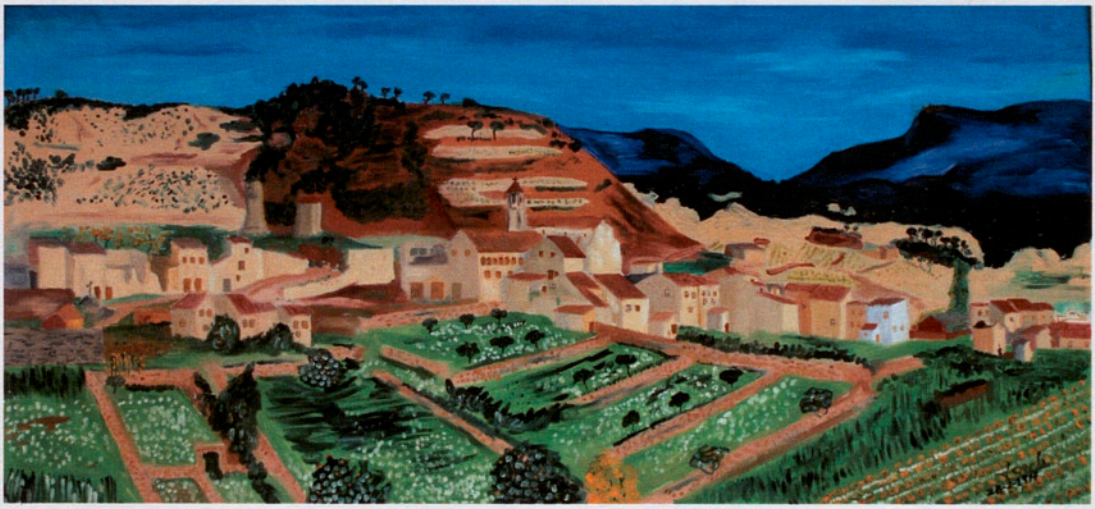

L'ambient d'estiu

L'estiu havia arribat a Solivella i els carrers estaven plens de joia i il·lusió. La piscina estava plena de gent i el sol brillava com mai. La majoria dels nens del poble anaven a passar les hores allà, a jugar amb l'aigua i a passar una bona estona envoltats de bon ambient. I perquè dic "la majoria"? Més tard podreu descobrir-ho...

Entre tots aquests nens, hi havia una nena que es deia Eulàlia i que no li agradava sortir amb la colla del seu poble. Era una situació molt estranya, ja que al col·legi era amiga amb tothom i jugava amb tots els infants a l'hora del pati; però, ara, que havia arribat l'estiu, quan havia de sortir al carrer li feia una barreja de vergonya i por. Ningú entenia perquè passava això, però els seus amics del col·legi Sagrat Cor l'anaven a buscar igual a casa. La trucaren al timbre dia sí dia també, però l'Eulàlia quan el sentia ja es posava de mal humor i no volia contestar.

Un dia estava asseguda al sofà de casa amb la seva mare i, de sobte, va sentir que trucaven al timbre de casa. La mare va anar corrents a agafar l'intèrfon per veure qui era:

Mare: Qui *demani*?

Àlex: Maria, sóc l'Àlex! Que hi és l'Eulàlia? Que surt?

Mare: (a l'Eulàlia) Eulàlia, és l'Àlex! Què li dic?

Eulàlia: *Diga-li* que estic fent *deuris* d'estiu i que ja ens veurem demà.

Mare: Àlex, l'Eulàlia està molt enfeinada amb els *deuris* d'estiu. Ja us veureu un altre dia, d'acord?

Àlex: Ara fa els *deuris*? Quina xiqueta... Doncs res, ja ens veurem. *Déu*.

La mare va començar a cridar a l'Eulàlia i li va dir que ja n'hi havia prou d'aquest color. Havia de començar a sortir amb els seus amics i deixar-se

de tonteries. Estava molt enfadada per haver-li comprat l'abonament de tot l'estiu i que encara no hagués anat ni un sol dia a la piscina. L'Eulàlia va posar-se a plorar de seguida i va explicar a la seva mare el perquè no volia sortir. Resulta que els seus amics sempre anaven a la "cabanyeta" i no volia anar a la piscina perquè sinó es trobava sola i li feia vergonya estar allà amb els nens més grans. La mare va entendre-la i li va proposar una solució. Sabia que havia arribat una nena de Barcelona de la seva edat al poble, la Mònica, i va dir-li que podia anar-la a buscar per anar amb ella a la piscina. Així feia una amigueta més i de pas podia anar a refrescar-se i disfrutar de l'estiu. L'Eulàlia sense pensar-s'ho dues vegades va anar-la a buscar.

La família d'aquesta noia havia comprat una casa al carrer del Tallat, al costat dels cavalls. L'Eulàlia, que vivia al costat del Castell, ho tenia ben a prop per anar-la a buscar. Quan l'Eulàlia anava de camí a casa de la noia nova es va posar una mica nerviosa, ja que s'havia de presentar per primer cop a una persona que no coneixia de res. Tot i això, quan va presentar-se començaren a parlar i ben aviat es feren amigues. Ara l'Eulàlia i la Mònica van juntes a la piscina i la mare de l'Eulàlia està molt contenta que aprofiti l'abonament municipal. I això és tan veritat com que el conte s'ha acabat.

Agost

Confidents

Cada estiu arriba la Festa Major al poble de Solivella. Els carrers s'inunden de gent, alegria i festa. Són uns dies molt importants pel poble. Fins i tot, gent d'altres indrets de Catalunya s'hi desplaça per tal de gaudir de la festa. Cada dia hi ha alguna cosa planificada: un acte, un joc, una nit de cinema, una nit de discoteca, un ball, etc. Tanmateix, una de les nits més esperades, un dels actes més especials de la festa, és la nit del Walpurgis, organitzada pel grup de Diables Rigor Mortis de Solivella.

Era una nit d'estiu, a pocs dies de començar la Festa Major, i la Claudia i la Marina estaven jugant al carrer Pla. Els agradava molt jugar al pica paret i jocs semblants. No tenien ganes de quedar-se a casa mirant la televisió o jugant a l'ordinador. Elles preferien jugar i divertir-se plegades, i com més infants s'hi apuntessin millor. A vegades, encara que els seus pares els diguessin que només es moguessin pel carrer Pla, volien anar a descobrir més llocs del poble elles soles. Tenien aquesta sensació de voler conèixer llocs nous i veure què podien fer allí. Un dia van marxar del carrer Pla i, caminant, van anar a parar a les coves que hi ha a baix del poble de Solivella. Van començar a jugar al pica paret i, de sobte, quan es van girar, van veure dues figures altes i corpulentes. Enmig d'aquesta situació tan inesperada, van començar a cridar i van marxar corrents. Tot i això, hi havia alguna cosa que no els quadrava...

Claudia: Marina, tinc molta por! Però... no et *sonavin lis figuris altis* que hem vist?

Marina: No... Per què? *Lis* has vist *altris* cops a casa teva? Claudia! No em caguis! Ara no podré dormir...

Claudia: Marina, tranquil·la. En cap moment t'he dit això. Només que em *sonavin*...

Marina: Ai! Bé, faré *veuri* que no ha passat res.

Claudia: Serà millor, sí. Fem això.

La Festa Major va arribar i la nit dels Walpurgis, també. Era un dels espectacles que més esperaven la Claudia i la Marina i que per fi podien assistir-hi. Poder gaudir del foc, posar-se sota la gent que cremava amb els seus amics, tapats amb mocadors per no cremar-se, adrenalina... per elles era una sensació indescriptible. Aquella nit van fer això, que era exactament el que feien cada any. Tret que aquest any, van veure dues cares molt familiars mentre eren sota el foc. Van poder descobrir que les dues figures altes i corpulentes que van trobar-se a la cova de Solivella eren la Maranyota i la Proserpina. En aquell moment, en comptes de por, van sentir-se protegides. Fins i tot, la Proserpina les va mirar un moment i els va guinyar l'ull. Estaven més contentes que mai i desitjaven poder anar algun altre dia durant l'any a la cova per veure si les podien trobar. I conte contat per la xemeneia s'ha escapat.

Setembre

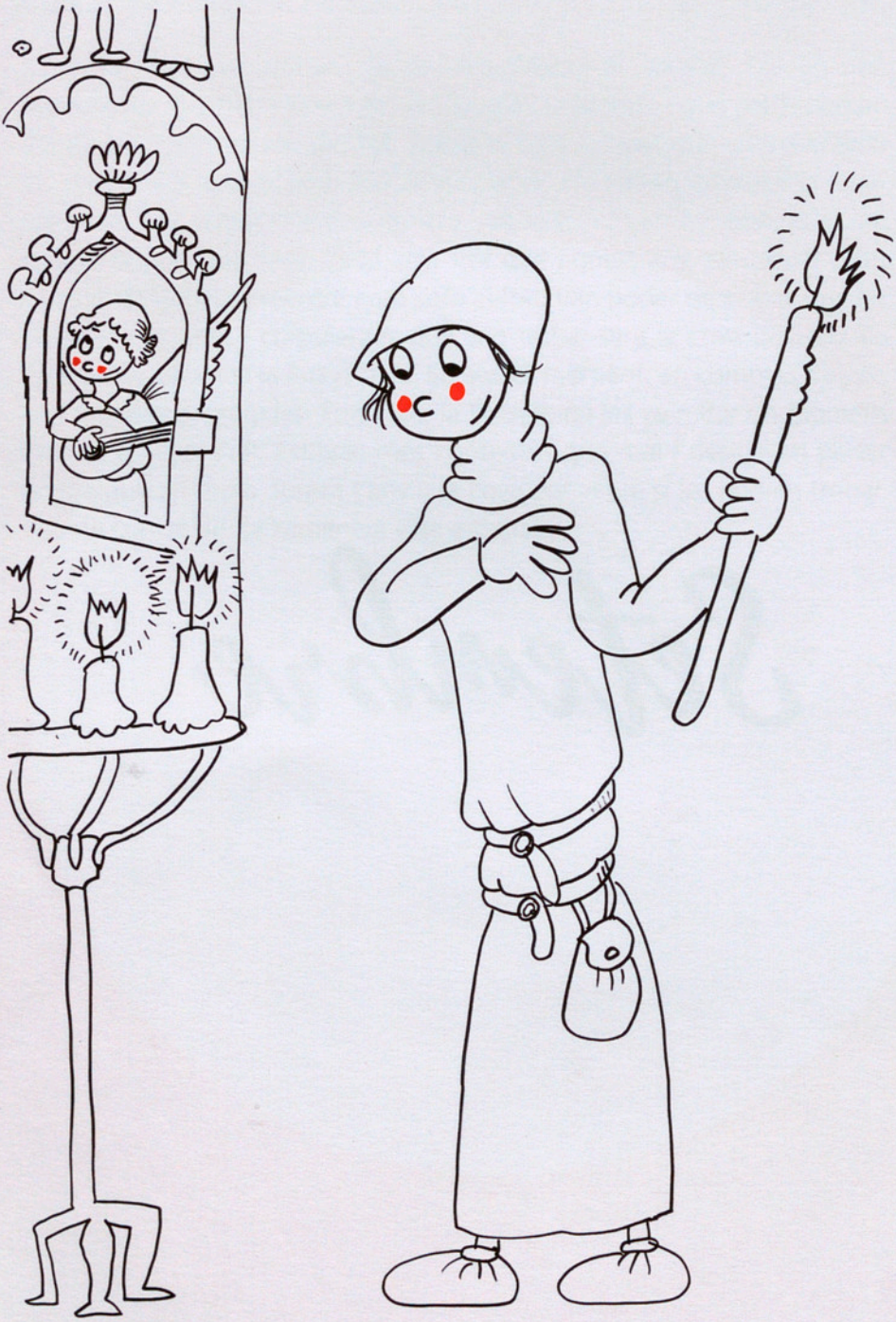

Un dia per commemorar

Setembre, un dels mesos més importants pel poble de Solivella. És el mes en què bona part de la població surt amb els seus remolcs de bon matí i se'n va al tros a veremar. També és un mes molt important perquè celebrem una festa única, una festa que fa uns anys va canviar a tot el poble. Sabeu de què parlo, no?

L'Aurora era una nena que vivia a la Plaça Diputació. Era filla de pagesos i sabia perfectament què suposava l'època de veremar: estava part del dia sola a casa, s'havia de fer ella el dinar, els seus pares tenien molta feina i gairebé no podia parlar amb ells... A més, aquest any, notava que els seus pares estaven més nerviosos del normal i ho feien pagar amb ella. És per això que l'Aurora va cansar-se d'estar sola a casa i se'n va anar a casa de la seva àvia. Amb ella segur que no s'avorriria gens. Jugaven a cartes, al parxís, miraven la televisió i, sobretot, parlaven de xafarderies del poble, això era el que més li agradava a l'Aurora. Era molt curiosa, sempre li agradava saber totes les novetats que hi havia del poble, el renom de casa de totes les persones que coneixia, volia saber el perquè de tot, etc.

Aquest any n'era un de complicat per la verema, ja que la meteorologia prevista anunciava moltes tempestes i pedregades, cosa que era totalment desfavorable per la vinya. Els pares de l'Aurora ja s'aixecaven de bon matí nerviosos, amb por que el temps s'emportés tota la feina que havien fet durant l'any. L'Aurora va comentar-li a la seva àvia que no estava bé a casa perquè els seus pares passaven molt d'ella per tot això del veremar i que estava trista. Llavors va ser quan la seva àvia li va explicar tot això que passava aquest any amb la verema amb pèls i senyals.

Era dia 7 de setembre i els carrers estaven buits. La gent estava enfeinada amb la verema i va anar de poc que no se'ls oblides que el dia 9 era la

Festa del Sagrat Cor. L'Aurora i la seva àvia estaven parlant sobre aquesta festa i la nena va preguntar-li a l'àvia que perquè es feia, que perquè la festa major es feia a tots els pobles i el Sagrat Cor només es feia a Solivella. L'àvia va contestar:

Àvia: Doncs mira, Aurora, el Sagrat Cor va començar-se a fer el 1743. Una forta epidèmia anomenada la verola estava acabant amb *moltis vidis*. El poble de Solivella va començar a buscar solucions, ja que van haver-hi 9 morts en pocs *diis*. Van *creuri* que estaria bé demanar ajuda. I així va ser, van demanar ajut diví, més concretament al Sagrat Cor i al cap d'uns *diis* l'epidèmia va acabar. I avui dia encara es continua amb la tradició. Què t'ha semblat Aurora?

Aurora: Uaaaa! Que fort! Quina festa més bonica. Doncs si el Sagrat Cor va ajudar a que s'acabés l'epidèmia, potser també pot ajudar a que *aquestis tempestis* s'acabin!

Àvia: A *veuri* si el Sagrat Cor ens *ajudi* amb aquests *diis* i podem veremar tranquils.

Va arribar el 9 de setembre, el dia en què se celebra el Sagrat Cor de Solivella. Una festa en què els carrers s'omplen de catifes de serradures de colors i estan fetes amb tot l'amor que té el poble de Solivella per aquesta festa. Aquest any era un any important per celebrar-la, ja que el poble havia demanat ajuda al Sagrat Cor perquè les tempestes acabessin. I dit i fet, el dia següent l'home del temps va anunciar que les previsions havien canviat i que s'esperava sol durant tot el mes de setembre. A partir d'aquell dia, l'Aurora va veure el poble de Solivella d'una manera diferent.

Octubre

Amb el pas del temps

Solivella sempre ha destacat per ser un poble de pagesos. Voleu conèixer més coses de l'antiga pagesia? Llegiu, llegiu…

Era el 4 d'abril de 1950, les 4 de la matinada i el Miquelet, un jove pagès del poble, no podia dormir. De fet, ja no calia que dormis més perquè a les 5 el sereno tocava la campana perquè la gent del poble es despertés per anar a treballar. La família del Miquelet, que habitava una casa de la Ravaleta, era molt treballadora i volia arribar al tros al més aviat millor. Tothom del poble era pagès i tenia vinya i cereal. Els tipus de raïm que hi havia eren la parellada, el trepat i el macabeu.

En aquella època, encara que el tractor ja s'hagués descobert, la majoria de la gent anava amb carro cap a la feina. El carro l'acostumava a portar una mula que era cuidada a casa de cadascú. La gent també solia tenir alguns animals com ara gallines, porcs... Tot era molt diferent, ja que ara el normal és tenir uns tractors i màquines ben bons que substitueixen la feina manual de l'humà.

Així doncs, el Miquelet es llevava a les 5 del matí pel toc de la campana, l'única que en aquell temps bastia el campanar i aguaita a la plaça, que per cert, porta el nom de –campana del Sagrat Cor. Esmorzava tranquil·lament amb la seva família a la taula on hi havia el foc a terra i la pastera de casa seva. Feien un bon esmorzar: llangonissa, pa amb tomàquet, alls, un bon porró de vi, llet de la cabra i tot el que calgués. Llavors, anaven a buscar el carro i la mula de nom Matilda, que eren baix al pati i començaven a anar xino xano cap al tros de la partida del Clot Martell. S'hi quedaven tot el dia i després tornaven cap a casa, tant bon punt l'agutzil feia el toc d'oració amb la campana, i a esperar que fos l'endemà per tornar cap al tros.

Tot i això, quan havien de batre el blat s'aixecaven fins i tot més aviat: a les 2 de la matinada. Això consistia a xafar les garbes (farcell d'espigues) mitjançant els animals que posseïa cada pagès, en el cas del Miquelet seria la mula Matilda, per tal de separar el gra de la palla i que quedes en bon estat de conservació i futura utilització. S'acostumava a fer a les eres, superfície plana i endurida i de tamany apte perquè els animals poguessin donar-hi tombs. El batre s'havia d'intentar enllestir al mateix dia i s'acostumava a fer al mes de juliol un cop s'havia acabat de segar. Els dos elements imprescindibles eren el sol i el vent, sense aquests dos no era possible fer el batre, i el juliol era el mes perfecte per fer-ho. Com bé diu la dita: *Qui no bat al juliol, no bat quan vol*. Aquesta era de les feines més dures que havia de fer anteriorment la pagesia. Ara aquesta feina ja es fa al mateix temps que es passa la màquina de segar. Tot és més senzill gràcies a l'invent de noves màquines.

Què us ha semblat? Us agradaria viatjar en el temps i veure com es feia tot això? Potser ara tot és més fàcil que abans, però de ben segur que el sentiment que es tenia abans al ser pagès i poder fer totes aquestes feines tan difícils era una satisfacció indescriptible. Tant de bo poguéssim ser per un dia el Miquelet, viure en aquella Ravaleta, i reviure aquells moments.

Novembre

Els bandolers

Solivella és un poble que al ser tan petit no hi ha moltes coses a fer, tot i que hi ha hagut èpoques que s'han fet més coses pel poble, també n'hi ha hagut que no.

A vegades, vist des de fora, pot resultar ser una mica avorrit, però no era pas avorrit pel grupet d'amics de la quinta del 67. La Carme, l'Anton, la Quimeta, en Josep Maria i l'Ernest feien coses cada dia. A vegades, era tan senzill com asseure's a la vora del Castell i fer petar la xerrada sobre si la Maria s'havia envellit molt de cop, o si en Joan d'ençà que anava amb una noia ja no se li veia el pèl. També els agradava participar en totes les activitats que s'organitzaven, ja fossin gimcanes –la que els agradava més era el Rally Fantasma– o les caminades per arreu del poble i voltants. Un bon dia, tot i que era una tarda de novembre i començava a refrescar, l'Ajuntament va decidir organitzar una caminada al Tallat per commemorar els bandolers de la serra del Tallat.

En arribar al ruinos edifici de l'històric Hostal del Tallat, trobaren un senyor ja gran, assegut damunt un rodet de pedra. El saludaren, es presentaren i les seves primeres paraules foren:

> – On va la gent de Solivella, els caragolets més eixerits del planeta? Jo sóc en Tomàs, el meu *oncli eri* de cal Manel Pastó, i en aquest hostal he conegut a molta gent, com també he sentit *moltis conversis* – els deia en Tomàs.

Ells, moguts per la curiositat, li preguntaren què els podia dir, què sabia de temps passat.

> –*Vosaltris* avui aneu al Tallat a passar-ho bé per recordar que en *altris* temps existiren uns bandolers. Doncs sí, existiren de veritat.

I ara us explicaré una història que segurament *lis vostris famíliis* s'hi van *veuri afectadis* – els començà a explicar en Tomàs.

Quan antigament no existia el Coll de Belltall, els carruatges i les mercaderies del sector des de l'Urgell al Camp de Tarragona, i a la inversa, transitaven per la serra i el camí del Tallat.

El fet convertia aquest lloc en un punt molt estratègic, a la vegada suculent per fer les mil i una quant a lladregots i bandolers, els quals assaltaven combois i carruatges, com el carro de l'ordinari que era portador de correspondència, diners i altres valors. Es feien amb matèries de primera necessitat.

Aquests transports passaven a tocar la muralla del poble solivellenc, i moltes vegades entraven pel Portal de l'Abeurador, o pel Portal de la Bassa, segons si el trajecte era d'anada o de tornada, fent parada a la plaça nova –avui plaça Major– per descarregar i, abastir de menjar i productes diversos, les tavernes i bars, botigues i menestrals.

Però el veïnat estava molt atabalat i insegur per l'existència d'una colla de bandolers, dels quals el més ferotge era el capità bandoler dit Palancon.

Temien tant el bandoler Palancon i el seu grup de bandolers ja que un any va fer una saquejada que va deixar sense existències a la majoria de comerços del poble. Com per exemple l'antic estanc de cal Liru es va quedar sense poder vendre tabac durant una setmana, la fruiteria de ca l'Antònia de *lis figuis* no els van arribar ni *pomis*, ni melons, ni *peris*. La saquejada del carregament també va afectar l'antic forn de cal Civit que va quedar sense sucre, afectant també a la producció "d'*orelletis* de ca la Maria del Forn". El que més els va trasbalsar va ser que, a poques setmanes de la Festa Major del poble, els van deixar sense teles per fer-se els vestits i la majoria de cases van haver de refer-se els de l'any anterior.

Els veïns del *pobli* es van mobilitzar i van organitzar unes patrulles per fer fora als lladres i sobretot als bandolers d'en Palacon. Van veure que en quant a força no els podien vèncer, i per això van decidir utilitzar una altra estratègia. Com que a ells els havien fet una mala passada amb les

teles per fer els vestits de la Festa Major, decidiren robar-los-hi tota la roba que tenien quan estiguessin dormint, i així ho van fer.

Els bandolers van haver de marxar de la serra del Tallat nus. Van quedar ben escarmentats i per aquelles terres properes al poble de Solivella no hi van tornar pas.

Desembre

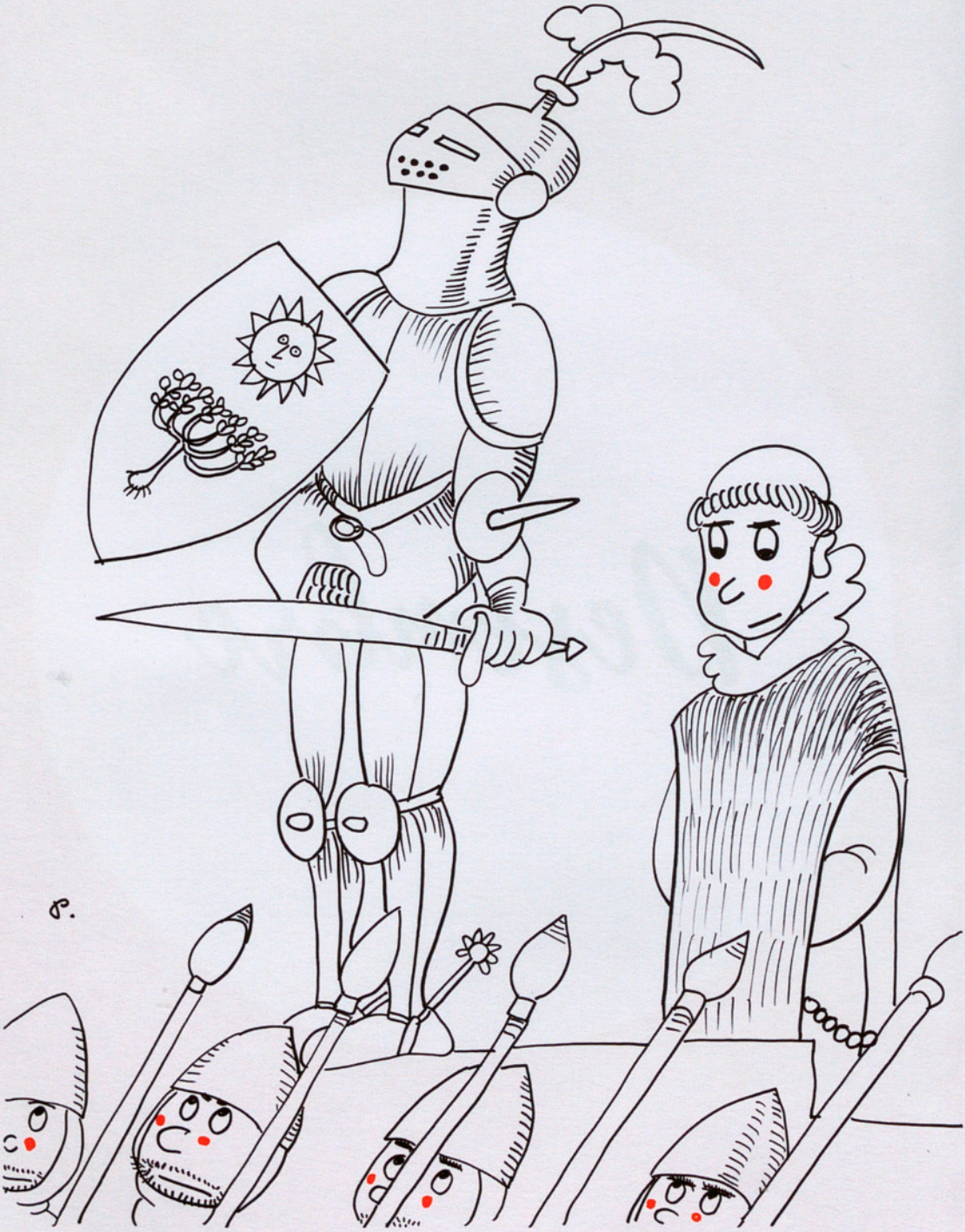

D'una manera diferent

Últims dies de l'escola a la vigília de les vacances de Nadal. Els nens estan inquiets, amb ganes que soni el timbre per sortir de classe. Els avis de la Carlota i l'Aina les van a buscar en sortir i les esperen al pati del davant de les escoles. En arribar a casa, l'Aina li dóna menjar al tió, una peça de fruita i quatre nous i també li omple una mica l'aigua. Mentre la Carlota s'ho mira amb mala cara, el seu avi li pregunta perquè està de mal humor. Ella li respon que ha perdut la il·lusió del Nadal i que ja no té ganes que arribin les festes. El seu avi pensa: que estrany, no conec cap canalla a qui no li agradi el Nadal.

La Carlota tota enfadada agafa i estira de manera violenta la manta que tapa el tió per dir-li al seu avi d'on surten les coses que el tió *cagui*, i de cop i volta sent un vent molt fort que venia de sota el tió. No sap què li està passant fins que no es veu atrapada baixant per dins un túnel molt fosc i estret. De sobte es dóna un cop al cap i es queda inconscient.

En obrir els ulls, es troba en una habitació molt àmplia. El sostre és molt elevat, les parets de pedra i la decoració, des del seu punt de vista, una mica antiquada. No sap on està, no havia vist mai aquella habitació. S'incorpora i veu una finestra un pèl estreta, en treure-hi el cap, es troba amb una Solivella diferent, tot i això, reconeix que és el seu poble, Solivella.

> – *Mari* meva! On soc? No entenc què està passant –pensa la Carlota.

Decideix sortir d'allí per poder descobrir més sobre el lloc on està i el que estava passant.

En sortir de l'habitació, es troba en un passadís molt llarg i ample, ple de quadres d'antics cavallers i de persones que semblaven de la reialesa. De

cop i volta, s'acosta a un quadre on surt la fotografia d'una família i al peu de la imatge hi posa: família dels Llorac.

Ara es comença a situar una mica. No sap com ha passat, però està al seu poble, més concretament al Castell de Solivella, però com si estés en una altra època, com si hagués viatjat en el temps.

Caminant per les sales del Castell, observant tots i cada un dels detalls, es troba a l'Àngela i el Lluís, fills de la família dels Llorac. Ells la miren estranyats per com va vestida, però es pensen que ve d'una família del poble.

L'acompanyen a veure tot el Castell. La Carlota està meravellada, mai havia vist una decoració de Nadal tan bonica. Però ha de dissimular perquè ells no poden saber que és d'una altra època, ja que en aquell moment es trobava al segle XVI.

Passen els dies i la Carlota no troba la manera de tornar a casa, per tant, ha de passar les vacances de Nadal amb ells. Aquí, els dinars duren hores, amb unes taules llargues i plenes de menjar al mig. Al Castell hi ha tota la família demanant desitjos, obrint els regals de sota l'arbre de Nadal. I la Carlota, en veure la felicitat i l'alegria que transmeten, torna a creure en la màgia del Nadal. Segurament, és aquí on la seva missió ha acabat i, de cop i volta, passejant pel pati d'armes del Castell, torna a sentir aquell vent tan fort i se'n torna a casa. Aquesta vegada, a casa seva de veritat, amb la seva família, la seva germana Aina, els seus avis i els seus pares. Tornava a creure en el Nadal, i en el seu tió.

ÍNDEX

PRÒLEG 5

INTRODUCCIÓ 7

GENER. La màgia de la natura 9

FEBRER. La dona del pati d'armes 13

MARÇ. Mà de Barcus 19

ABRIL. Barreja de Serè i Marinada 23

MAIG. La gresca dels nanus 27

JUNY. I la Malenasa? 31

JULIOL. L'ambient d'estiu 35

AGOST. Confidents 39

SETEMBRE. Un dia per commemorar 43

OCTUBRE. Amb el pas del temps 47

NOVEMBRE. Els bandolers 53

DESEMBRE. D'una manera diferent 59

Aquest llibre s'ha acabat d'imprimir als tallers
de Publicitat Tafaner de Santa Coloma de Queralt,
a la vigília del 275è aniversari de la festa del vot de poble
en honor al Sagrat Cor
Solivella 1743-2018

Setembre 2018